

LBRIS

We know
books

Marc Dugain
Tsunami

© Éditions Albin Michel - Paris 2023

Credit foto copertă: © Shutterstock AI Generator/Shutterstock.com
Acest conținut a fost generat de un sistem bazat pe inteligența artificială (AI):
young man sitting on an expensive armchair.

© 2024 by Editura Lebăda Neagră
pentru prezenta ediție în limba română

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea, punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopii fără Soț, nr. 45, 700273

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUGAIN, MARC

Tsunami / Marc Dugain; trad. din lb. franceză de Diana Gradu. - Iași:
Lebăda Neagră, 2024

ISBN 978-630-330-081-8

I. Gradu, Diana (trad.)

821.133.1

Marc Dugain TSUNAMI

Traducere din limba franceză
de **Diana Gradu**

Lebăda Neagră
Iași, 2024

Avertisment

Am fost întotdeauna tentați de nemurire, suprema formă de perpetuare a capriciilor omenești, tocmai pentru că moartea e sfârșitul tuturor deșertăciunilor și al tuturor himerelor care fac viața suportabilă. Miliarde de dolari sunt investite în această cercetare în fiecare an, în special de către giganții digitali al căror proiect este să termine cu Dumnezeu pentru ca omul, în imensa sa modestie, înlocuindu-L, să poată ocupa locul care i-ar fi fost atribuit de către același Dumnezeu dintru început. Dar toate acestea nu-și află rezolvarea mâine, trebuie să ne temperăm entuziasmul. Nu e o întreprindere cu șanse prea grabnice de reușită. Pe de altă parte, este evident că în următorii cinci ani, intervenind direct asupra celulelor, le vom putea întineri cu mai bine de o treime, căpătând astfel certitudinea unei cure de întinerire fără precedent. Această carte vorbește despre acea certitudine.

Prolog

Nu am nicio idee despre destinul acestui text. Aș spune că e mai mult o cronică decât niște memorii. Nu am nicio intenție să-l public în timpul vieții sau să las dispoziții să fie publicat după moartea mea. Totuși, dacă fac efortul de a ține acest jurnal – pe lângă toate îndatoririle pe care le am –, este pentru că există un motiv întemeiat, destul de simplu de explicat: vreau să am o oglindă în care să mă privesc. Această carte există pentru a regăsi omul pe care funcția nu-mi mai permite să-l las să se manifeste, încât să fac față unei forme de adevăr, fără scuzele care ne determină să cedăm atât de ușor. Mă pricep să mint, dar nu vreau să o fac aici, pentru că doresc să răspund în continuare exigențelor funcției care mă obligă să respect adevărul. Am aflat, încă de când am acceptat această demnitate oficială, că nu poți să te încrezi în nimeni. Cu toate acestea, a scrie pentru sine presupune un talent diferit și nu îți iese decât dacă le vorbești celorlalți cu sinceritate.

1

Intru la Consiliul de Miniștri. Mă uit lung la ei, cum stau cu capetele aplecate asupra dosarelor. Asta face diferența dintre noi. Unii vor spune că vechea Constituție care stabilește relațiile reciproce e cam ieșită din uz. Mai degrabă e prost interpretată, chiar dacă, totuși, ține pasul cu timpul.

De la alegerea mea în mai, după un scrutin prematur ale cărui motive le știți, fără să mai revin asupra lor, m-am concentrat pe legislativ, pe activitatea parlamentară, pe alianțele formale sau informale și e timpul să fac o schimbare notabilă. Nu am fost ales de formă, nici nu aștept să treacă timpul până la o ipotetică realegere. Nimeni nu și-a imaginat că voi ajunge aici, dar, dacă tot sunt în această situație, nu o să mă culc pe-o ureche, asemenea predecesorilor mei.

Citesc în privirile placide ale miniștrilor tot felul de întrebări despre implicarea mea în afacerea care agită spiritele în spațiul mediatic de vreo două săptămâni. Nu știu de e frenezie sau isterie, dar, în orice caz, se vorbește doar despre asta. Armata de comentatori a fost convocată ca să alimenteze și mai mult zvonurile. Nici mediul virtual nu se lasă mai prejos. Fiecare ministru mă privește

lung, sperând să descifreze pe chipul meu adevărul despre „afacere”. Retez scurt orice speculație, deschizând ședința Consiliului cu o voce calmă și sigură:

— Vin în fața dumneavoastră asumându-mi funcția prezidențială în esența ei, așa cum a fost concepută la origine, în spiritul Generalului, și cum o văd eu, dincolo de orice partide. Proiectul de lege pe care o să îl adoptăm azi respectă linia principiilor și ambițiilor mele. El ne permite, grație utilizării tehnologiei digitale la scară largă, să intrăm într-o fază decisivă în lupta contra încălzirii climatice care este, după cum știți, imperativă. Înmulțirea perioadelor de caniculă, a incendiilor, a inundațiilor, a caselor fisurate din pricina alunecărilor de teren și a pământului arid care se contractă (numai anul acesta au fost douăzeci de mii de locuințe afectate) reprezintă dovada că deja trăim într-un viitor incert. Predecesorii mei au lăsat casa să ardă, pentru a nu leza interesele celor pe care îi considerau prea puternici pentru ei sau din simplă complicitate... Știu că unii cred că este prea târziu, dar e doar un mod de a-și găsi o scuză pentru a nu face nimic. Iar eu n-am fost ales pentru asta. Astăzi ne lipsesc rezervele de apă, de energie, dar mai ales de modestie! Ne credem stăpânii universului. Individualismul sălbatic, risipa, disprețul față de cei vii, dar și față de cei morți ne-au transformat peisajele și ne-au adus pe marginea prăpastiei și continuăm să sperăm, prostește, fără niciun motiv valid, în timp ce viața dispare din jurul nostru în indiferența propriei noastre inconsecvențe.

Astea au fost vorbele mari. E de preferat, în plin Consiliu, să urci pe culmi oratorice, dar trebuie să știi și să crezi un soi de „siderare pragmatică”. E modul meu de a comunica și cred că e unul eficient. Aaug pe dată că evoluția mijloacelor tehnice ne permite, de aici înainte, să știm totul despre ființa umană, cu o precizie diabolică:

— Tot ce face un cetățean poate fi contabilizat, adunat și măsurat după un algoritm, fie că e vorba despre achiziția unor bunuri de consum, despre cheltuieli de energie, de apă, de călătorii și despre toate actele care compun o bază de date care poate fi analizată. Motiv pentru care e ușor să fie monitorizate individual emisiile de carbon și, prin urmare, să fie stabilită responsabilitatea fiecăruia în privința încălzirii globale, modificărilor climatice și degradării mediului înconjurător. Cetățenii vor fi informați asupra consecințelor propriilor acțiuni. Dacă, de exemplu, cumpără carne din Argentina, asta înseamnă că la kilogram se adaugă un anumit procent de CO₂, în funcție de cum a fost procurată și transportată acea carne. Dacă alimentul vine din Franța, consumatorul va ști exact câți metri cubi de dioxid de carbon și apă au fost necesari pentru producere. Cetățeanul va fi conștient că, indiferent dacă se deplasează cu aeronave *low cost*, acest lucru nu îl exonerează de tona de dioxid de carbon eliberată în atmosferă pentru călătoria lui. Și tot așa, până ajungem să avem un tablou exact, individual pentru emisiile de carbon și consumul de apă. Comportamentul cetățeanului consumator va fi unul informat din moment ce

fiecare produs va trebui să aibă afișată cantitatea de carbon necesară pentru a-l procura. Această contabilizare va permite la sfârșitul anului să comparăm bilanțul individual cu o normă pe care o vom fixa și care va atrage după sine un bonus fiscal sau, după caz, o penalizare fiscală. Trebuie să avem în vedere consumatorul și... să îl responsabilizăm. Creăm astfel un permis de mediu individualizat. Evident, acest proces poate fi brutal pentru cei care și-au pierdut obișnuința, dar asta e!

Și sfârșesc tirada insistând asupra hotărârii mele de a pune în aplicare acest proiect:

— Am mijloace la dispoziție și sunt gata să le folosesc pe toate. E proiectul și testul decisiv al mandatului meu. Nu voi lăsa nimic la voia întâmplării, pentru că e vorba de o urgență climatică absolută. Prea multă vreme ne-am ascuns în spatele bunelor intenții de a nu face nimic: criza sanitară, războiul din Ucraina, criza energetică, crizele conjuncturale de care ne-am tot servit ca să ocolim cea mai mare criză structurală din istoria recentă.

Odată terminat discursul, sunt convins că niciunui ministru nu i-a scăpat că am exclus bilanțul emisiilor de carbon pentru utilizarea ecranelor (toate, fără deosebire, telefoane și calculatoare), ceea ce reprezintă o parte din ce în ce mai importantă din consumul mondial de energie. E imposibil ca algoritmul să funcționeze în lipsa calculatoarelor și a serverelor uriașe, și nu aș putea să dinamitez toate ramurile importante ale industriei în același timp. În plus, am motive să îi menajez pe cei care mi-au

dat o mână de ajutor. Întotdeauna datorăm ceva cuiva, într-o formă sau alta.

Acest episod spune destul despre viziunea mea în politică: să reformez cât de mult se poate în interesul tuturor, fără să interzic oamenilor să iasă în stradă, păstrând pentru mine mijloacele de a-i aduce înapoi în case. Francezii se inflamează rapid, dar se dezumflă mai repede decât se crede. Funcția ne obligă la colaborare cu toate forțele importante din societate. Toți cei dinaintea mea au făcut-o, nu văd de ce eu m-aș da în laturi. Doar că n-am ales aceleași mijloace.

Funcția mă obligă să spun adevărul asupra stării lumii în care trăim. Viitorul? El nu aparține nici liberului-arbitru, nici spiritului critic structurat de cunoaștere: el servește umil individul, îi hrănește iluziile libertății, iar universul virtual (metaversul) legitimează toate acestea. Virtualul dă fiecăruia ocazia să trăiască o alta viață decât a lui, în sfera digitală, fapt care are marele avantaj că ne ajută ca, încet-încet, omul să renunțe să mai schimbe ceva în lumea reală. Nimeni nu a bănuț la ce se va ajunge.

O lume a supunerii voluntare a unei specii de către o tehnologie pe care cei mai inteligenți, încă de la început, au conceput-o ca pe o imensă plasă de pescuit. Orwell credea în adevăr. Ceea ce face ca romanul *1984* să fie depășit. Adevărul și-a pierdut necesitatea, realitatea devine subsidiară, iar maeștrii iluziei domină lumea. Nu există alternativă sau cale de întoarcere.

Sigur că țin pesimismul ăsta pentru mine. El mă face să cred că realitatea virtuală ne va determina să ne retragem definitiv din această lume pentru a o lăsa pe mâna câtorva indivizi care vor deveni o elită invizibilă și intangibilă.

Odată ce ai priceput acest lucru, rămâne să vezi cum vor face francezii față noilor circumstanțe.

Evoluez într-o lume complet depășită, cea a președinției. Dar asta nu o face mai puțin lipsită de farmec. Totul este alcătuit în așa fel încât să ne amintească trecutul, să ne determine să îl cultivăm, poate pentru că, mai mult decât în viitor, se păstrează în el o fărâmă din solemnitatea sacră a funcției mele.

2

Odată ședința Consiliului terminată, mă retrag în solitudine, în biroul meu. Mobilierul este ostentativ pentru că, de o veșnicie, spațiile puterii au însemnat dominație. Știu că liniștea va mai dura doar câteva minute. E un timp prețios pentru a reflecta, rar mi se acordă acest privilegiu. Pentru că totul e acțiune, într-un ritm febril. Totuși, instituțiile au prevăzut la început că președintele lasă guvernului grija guvernării, în timp ce el se ocupă de relațiile internaționale și de proiectele de perspectivă. Cu acest gând în minte am vrut să fiu ales și admit că guvernul conduce, parlamentul face legi și eu trasez direcțiile viitorului.

Mai am la dispoziție și „armele” specifice, dizolvarea Adunării Naționale și referendumul. Deschid subiectul și refuz să fiu implicat în discuțiile interminabile cotidiene. O mică armată de consilieri funcționează pe post de tampon între mine și prim-ministrul pe care îl primesc în audiență o dată pe săptămână. Cu miniștrii mă văd în cadrul consiliilor de miniștri, excepție făcând situațiile de urgență. Această distanță face – după părerea mea – ca sistemul să respire. E ceea ce îi spun întruna

lui Sénéchal¹, secretarul general de la Palatul Élysée: „Gata cu președintele omniprezent, o să mă limitez să asigur doar spiritul și solemnitatea funcției”, știind că în ultimii ani amândouă au cam lipsit. Cam astea sunt principiile după care funcționez.

Guimard intră în biroul meu, ca în fiecare săptămână, cu un pas moale și chip surâzător. Șchioapătă ușor, de la gută.

Mi-am ales un prim-ministru total opus mie. E un omuleț grasuț, fost vicepreședinte al Senatului, departe de politica de dragul politicii, stăpânind perfect resorțurile Franței profunde. Când am primit mandatul funcției supreme în stat, Guimard avea toate sufragiile, mai puțin pe al meu, dar părea mulțumit în această privință. E un politician fin care ține pentru el ideea pe care o are despre Franța, neriscând să se afle într-o situație nesigură atunci când propriile capacități de adaptare îi depășesc convingerile.

E cu vreo cincisprezece ani mai mare ca mine și e exemplarul cel mai reușit al Franței de altădată, al unei viziuni transversale asupra politicii și asupra rețelelor care se țes în jurul ei. Astfel și-a creat un grup de prieteni ce nu ține cont de orientarea politică, ci e limitat, teoretic, doar de extreme. Trăiește politica senin, dar cu pasiune. Singurul lui defect, compensat de felul meu de a fi, e

1. În traducere directă, postelnic; titlu onorific dat unui boier de țară (cu atribuții administrative) (n.r.).

incapacitatea de a se proiecta în viitor. Se chinuie să descifreze lumea de mâine care e deja aici. Face parte dintre acei politicieni care n-au înțeles decât superficial încălzirea globală, revoluția digitală și fracturarea lumii între democrațiile și regimurile autoritare care amenință umanitatea. Nu se aștepta să fie numit prim-ministru și cred că îmi este recunoscător că m-am gândit la el. El reprezintă blândețea, eu, asprimea. Și iată-l acum căutându-și cuvintele:

— Zvonurile circulă... cum că dumneavoastră le veți fi victimă în cele din urmă.

— Păi nici nu ne așteptam la altceva, nu?

— Desigur. Povestea asta e mană cerească pentru ei, pot să spună orice. Un hâtru a numit Palatul Élysée „Casa de Praf Alb”! Asta o să vă irite, desigur, dar era clar că vor începe de undeva, și, până la urmă, se putea și mai rău. Mi-aduc aminte că eram în vacanță la Marrakech și am luat un taxi. Mașina era nou-nouță și l-am felicitat pe șofer. Mi-a replicat că abia așteaptă să o bușească, numai astfel scapă de deochi. M-am gândit la asta când am plecat dimineața de la Matignon¹, iată de ce o să ne folosim ca să îndepărtăm ghinionul până la sfârșitul mandatului! Cât despre restul, zic și eu ca Chateaubriand – ale cărui *Memorii* nu le-am citit până la capăt: „Fiți zgârciți cu disprețul, sunt atâția care au nevoie de el.” Ceea ce e interesant e că, în mediul ambiant de azi, dominat de

1. Hotelul Matignon este reședința oficială a prim-ministrului Franței. Este situat în arondismentul 7 al Parisului, la 57 Rue de Varenne (n.r.).